

KAMIŁA ROIK¹
ANNA TRATWAŁ¹
PAWEŁ DOPIERAŁA²
JAN BOCIANOWSKI³

¹ Instytut Ochrony Roślin — Państwowy Instytut Badawczy, ul. Wł. Węgorka 20, 60-318 Poznań

² KWS Lochow Polska sp. z o.o., Kondratowice, ul. Słowiańska 5, 57-150 Prusy

³ Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Katedra Metod Matematycznych i Statystycznych, ul. Wojska Polskiego 28; 60-637 Poznań
e-mail: k.roik@iorpib.poznan.pl

Stworzenie ujednoliconej metody testowania odporności żyta na sporysz (*Claviceps purpurea*) i zminimalizowanie zanieczyszczenia ziarna żyta alkaloidami

Badania realizowane w ramach projektu „Stworzenie ujednoliconej metody testowania odporności żyta na sporysz (*Claviceps purpurea*) i zminimalizowanie zanieczyszczenia ziarna żyta alkaloidami” finansowanego przez CORNET 21 th.

Sporysz to groźna choroba wywoływana grzybem buławinki czerwonej (*Claviceps purpurea* [Fr.] Tul) występująca na życie (*Secale cereale* L.). Patogen pasożytuje na słupkach kwiatów żyta. W czasie kwitnienia na porażonych kłosach pojawiają się kropelki słodkiej cieczy, która zwana jest rosą miodową. W okresie dojrzewania zbóż w porażonych kłosach zamiast ziarniaków występują przetrwalniki grzyba zwane sklerocjami, które zawierają ponad 30 groźnych dla ludzi i zwierząt mikotoksyn — alkaloidów sporyszu. Przetrwalniki są czarnofioletowe, twarde, łamliwe, wydłużone, nieco wygięte (rogalikowate), wewnątrz białe. Sklerocja zazwyczaj są większe od ziarniaków. Ich wielkość zależy od gatunku rośliny żywiciela i od ilości zakażonych kłosek. Sklerocja wypadają z kłosek w czasie zbioru lub pozostają z ziarnem. Ze względu na toksyczność ponad 30 groźnych alkaloidów zawartych w sklerocjach sporyszu UE określiła poziomy progowe jego zawartości w ziarnie.

Celem jest stworzenie ujednoliconej metody testowania odporności żyta na sporysz i analiza zawartości alkaloidów w zanieczyszczonym ziarnie w zależności od lokalizacji, roku i pochodzenia izolatu grzyba. Doświadczenia zlokalizowane były w dwóch miejscowościach (ZDOO Kościelna Wieś i SDOO w Zybiszowie). W badaniach uwzględniono 16 genotypów. Doświadczenia zostały złożone na poletkach o wielkości

5 m², w układzie bloków losowanych w dwóch powtórzeniach. Aktualnie prawidłowa agrotechnika i odporność odmian są jedynymi środkami ograniczania ryzyka zakażenia sporyzmem.